

Cursul 5

Conform învățăturilor lui Geshe Michael,
traducere a conferințelor Lamei Dvora Tzvieli

Lecția 8, prima parte

Subiectele acestei lecții sunt:

- (1) modul de distrugere al karmei,
- (2) proiectarea karmei.

În această lecție vom fi în Abhidharmakosha, Vaibhasika.

Rugăciunea pe care o spunem în finalul lecției se numește *Dedicație*.

*Datorită faptei mele bune
Pe care am făcut-o chiar acum,*

*Fie ca toate ființele
Să-și desăvârșească
Colecția de merite și înțelepciune.*

*Și astfel, să dobândească,
Cele două corpuri sublime
Ce numai din cele două se înfăptuiesc.*

Pentru a înțelege ce înseamnă în această rugăciune colecția de merite și înțelepciune, vom vorbi despre cele **șase perfecțiuni**.

Atunci când spunem că un Bodhisattva se antrenează pe calea spre iluminare, ne referim la faptul că el practică cele **șase perfecțiuni**, și anume:

1. Perfecțiunea generozității,
2. Perfecțiunea moralității,
3. Perfecțiunea răbdării, abilitatea de a nu ne mai enerva sau supăra în fața situațiilor neplăcute.

Asta nu înseamnă să nu ne mai supărăm, ci mai mult de atât, să nu mai reacționăm în nici un fel în fața supărării.

Și cum am putea să ne stăpânim reacțiile? Ne vom putea înfrâna supărarea numai atunci când vom înțelege karma și vacuitatea. Când vom înțelege că un șef supărat este gol de orice natură

și că el provine numai din semințele noastre plantate în trecut în curentul nostru de conștiință, numai atunci vom începe să ne suprimăm reacțiile față de el. Dezvoltarea răbdării este una dintre cele mai grele practici pe calea spirituală.

Practica celor șase pași ai lui Maytreia.

Să trecem din nou pe scurt peste cei șase pași:

1. Atunci când ne naștem, avem deja în noi semințele karmice (bakchak) ale celor două tendințe de a vedea lucrurile existând în sine (a ne vedea pe noi înșine și toate părțile noastre ca existând în sine) semințe care au fost plantate în viețile noastre trecute.
2. Datorită acestor semințe, începem să ne întărim aceste tendințe de a vedea lucrurile de sine stătătoare.
3. Începem să vedem lucrurile în mod greșit; unele vor apare ca fiind agreabile și altele ca fiind respingătoare, în sine.
4. Bazându-ne pe percepția eronată a lucrurilor, vom începe să simțim atracție față de anumite obiecte și repulsie față de altele, care provin din ignoranță.
5. Datorită sentimentelor de atracție sau repulsie vom face, vom spune sau vom gândi lucruri negative, care vor acumula karmă.
6. Iar această karmă ne va menține în roata suferinței.

Pentru o mai bună înțelegere a funcționării acestui proces, haideți să luăm cazul șefului supărat și să analizăm acești pași.

- Apare șeful supărat. Nu ne este deloc plăcut. Suntem în pasul **trei**.
- Vom merge înapoi de la trei la doi. De ce ne apare în viața noastră șeful supărat? Deoarece conform pasului **doi**, îl vedem ca existând în sine.
- Ne întoarcem un pas înapoi. Pasul **unu** spune că am venit în această viață cu tendința de a vedea lucrurile ca având o existență proprie de sine.
- Ne întoarcem încă un pas înapoi, adică am ajuns la pasul **șase**. Pasul șase ne spune că datorită faptului că am învârtit roata suferinței, am ajuns în această viață cu aceste tendințe.
- Mergem înapoi la pasul **cinci**. Pasul cinci ne spune, că în trecut am țipat la cineva.
- Ajungem la pasul **patru**. Pasul patru ne spune că motivul pentru care am țipat este că am fost dominați de sentimente negative. Cercul s-a închis.

Dacă am făcut acest exercițiu înapoi, să-l facem acum înainte.

- Începem de la pasul patru. Am fost dominați de sentimente neplăcute.
- Pasul cinci spune: am țipat la cineva.

- Pasul șase: am închis cercul
- Pasul unu: am venit în această viață cu cele două tendințe.
- Pasul doi: apare șeful ca existând în sine.
- Pasul trei: el nu este plăcut.

Acest proces ne spune că unica modalitate ca să ne apară în viitor un șef țișând este dacă vom țipa acum la el. Dacă vom țipa acum la el, nu înseamnă că deja mâine va veni cineva să țipe la noi.

Semințele plantate după o astfel de faptă au nevoie de un timp îndelungat de incubație, dând roade cu mult mai târziu. Chiar dacă am întrerupt ciclul reacțiilor, va trebui să treacă încă destul timp până când lucrurile se vor așeza, calma.

Deci, există o perioadă de tranziție în care lucrurile vor continua să apară în exterior ca fiind neschimbate, dar în interiorul nostru semănăm deja alte semințe, semințele schimbării.

Pasul cinci este pasul reacțiilor. Dacă îl vom întrerupe, vom înceta să mai acumulăm karmă negativă.

Cu toate că vom mai avea încă dorințe, poftă, repulsii, atașamente, tocmai datorită înțelegerii intelectuale a acestui proces de creare a karmei, vom refuza să mai criticăm sau să mai reacționăm agresiv față de celălalt.

Unica modalitate de a-i elimina pe șefii supărați este de a refuza de a mai reacționa în fața lor, reacții care ni se par atât de "normale" și "naturale".

Și mai grav este atunci când punem deseori întrebarea: cine are dreptate? Această întrebare nu face decât să ne mențină în suferință.

A spune: "Aaah, el spune despre mine numai minciuni, nu are dreptate." sau „Se folosește de mine pentru scopurile lui, pentru interesele lui. Trebuie să-l pun la punct.”

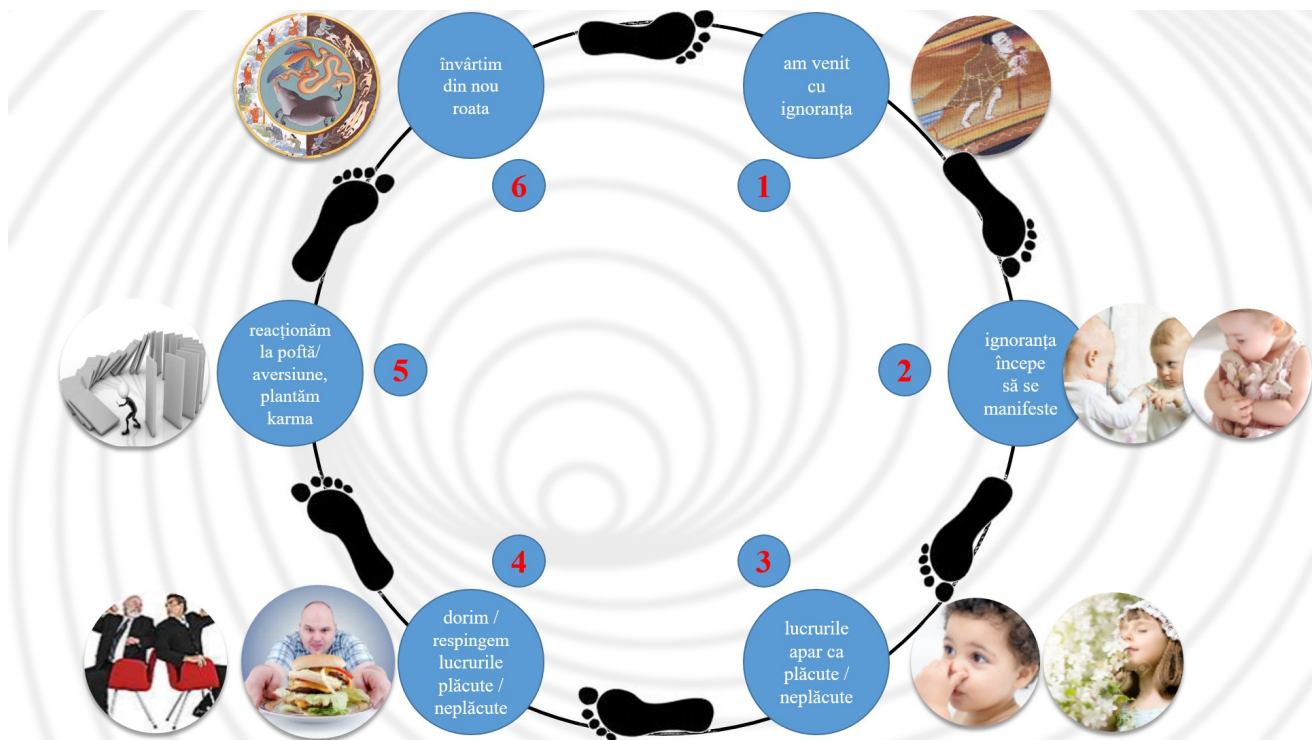
Întrebarea pe care o pune un budist este „De ce întâlnesc un astfel de om?” sau „De ce mi se întâmplă acest lucru?” Aceasta este întrebarea corectă.

Întrebarea "Are el dreptate sau nu are el dreptate?" nu este de loc relevantă. A fi drept sau nu, este [despre] **cum** ne apar lucrurile neplăcute în viața noastră.

Cu acest **cum** nu prea avem ce face în prezent, este deja rodul [seminței], stejarul din grădină. Ceea ce putem face este să coborâm la nivelul ghindei, la nivelul cauzelor și nu la cel al rezultatelor. Numai la acest nivel putem fi eficienți.

Iar pentru a putea fi eficienți va trebui să ne concentrăm pe întrebarea: „De unde apare persoana neplăcută în viața mea?”. Tot scopul acestor învățături este pe de o parte de a ne întreba „De ce îl întâlnesc ? Cum prevenim apariția lui în viitor?” Și pe de alta să înființăm o lume mai bună.

Ar fi foarte util practicii voastre să desenați un cerc cu cei șase pași, iar atunci când se întâmplă ceva neplăcut, chiar și când aveți probleme de trafic, de exemplu, să mergeți înainte și înapoi ca să vă puteți obișnui cu acest proces. Cu cât veți practica mai mult, sunt toate șansele ca reacțiile voastre în fața situațiilor neplăcute să se diminueze.

4. Perfecțiunea efortului sau bucuria efortului.
5. Perfecțiunea concentrării meditative.
6. Perfecțiunea înțelepciunii.

Colecția de merite și înțelepciune

Primele patru perfecțiuni împreună se numesc **colecția de merite** sau **[colecția de] virtuți**. În limba tibetană se spune:

Sunam kyi tsok

བསོད་ནམས་ཀྱི་ཚོགས།

Sunam kyi tsok se referă la totalitatea faptelor bune (cele patru perfecțiuni) pe care le face un Bodhisattva.

Yeshe kyi tsok

ཡེ་ཤེས་ཀྱི་ཚོགས།

Yeshe = înțelepciune

Tsok = colecție, ansamblu

Yeshe kyi tsok înseamnă **colecția de înțelepciune**, ce cuprinde: abilitățile de concentrare meditative și înțelegerea profundă a vacuității.

Pe drumul spre iluminare ne dezvoltăm generozitatea, comportamentul moral, răbdarea și tenacitatea, bucuria efortului ce formează colecția de merite, și de asemenea, ne dezvoltăm capacitatea noastră de a medita și de a înțelege vacuitatea.

Când vom termina de strâns aceste două colecții, vom ajunge la iluminare.

Buddha ne povestește că lui i-au trebuit 228 de kalpa ca să ajungă la iluminare. O kalpa înseamnă 10^{60} de ani.

Rezultatul fiecărei colecții este diferit, și anume:

- rezultatul colecției de merite este corpul lui Buddha.
- rezultatul colecției de înțelepciune este mintea lui Buddha, adică Dharmakaya.

Datorită faptului că acumularea și completarea celor două colecții durează atâta timp, Buddha a transmis discipolilor săi o cale mai scurtă ce se numește *calea tantrică*.

A tăia rădăcina binefacerii

Cel mai rău lucru care ni se poate întâmpla este să ne distrugem întreaga colecție de binefaceri, mai ales după ce am muncit și am depus atâtea eforturi ca să o completăm. Când ne referim la colecție, ne referim de fapt la cele două colecții: colecția de merite sau virtuți și colecția de înțelepciune.

Întrebarea pe care o punem este: Ce le distruge?

În limba tibetană, **rădăcina binefacerii** sau **a virtuții** se spune:

Ge tsa

Ge este prima silabă a cuvântului **gewa**, adică **binefacere**.

Tsa este prima silabă a cuvântului **tsawa**, adică **rădăcină**.

Deci **ge-tsa** înseamnă **rădăcina binefacerii** sau **a virtuții**.

Ceea ce dorim este să învățăm ce anume distruge această rădăcină a binefacerii.

Ge-tsa chupa

དགེ་རྩ་མཉམ་པ་

Chupa înseamnă **a tăia**, **a reteza**.

Ge-tsa chupa înseamnă **a tăia rădăcina binefacerii**.

Conform Abhidharmakosha, o binefacere poate fi una pe care am acumulat-o de-a lungul miilor de reîncarnări. Și există cazuri în care dacă nu vom fi atenți, vom putea reteza rădăcina ei.

1. Primul lucru care poate reteza rădăcina binefacerii este:

Lokta

लोका

Lo = diametral opus

Ta înseamnă **concepție**.

Lokta înseamnă **concepție diametral opusă** sau **concepție greșită**. Se mai poate spune **ignoranță**.

Atunci când ne referim la **Lokta**, ne referim de fapt la negarea legilor karmice, adică la a afirma că nu există nici o legătură între ceea ce facem acum și ceea ce ni se va întâmpla după aceea, sau că ceea ce se întâmplă este complet aleatoriu și nu are nimic de a face cu ceea ce facem acum.

O altă opinie mai poate fi: indiferent dacă ne plătim datoriile sau nu, bunăstarea noastră nu depinde de acest lucru.

Cea mai grea Lokta este negarea legilor karmice, deoarece cel care adoptă o astfel de concepție, el neagă în acest fel binele și răul în sensul budist, însemnând că sunt fapte care duc la suferințe și altele care duc la bucurii.

Cel care adoptă o astfel de concepție și crede în ea cu multă tărie, își distruge sursa bunăstării lui în viață, retează rădăcina binefacerii, adică își șterge toate colecțiile de binefaceri pe care le-a acumulat pe parcursul a miilor de vieți anterioare.

Ceea ce este mai trist este că acest lucru se poate întâmpla chiar :i unui practicant dharma: ceva i se întâmplă în viață (și asta datorită nerespectării jurămintelor luate) și îl face să devieze de la drum. El poate să spună: „Aah, toate sunt prostii, nu funcționează”. Într-o etapă mai târzie, nu numai că neagă legile karmice, mai mult, adoptă concepția diametral opusă cu cea a budismului.

Trebuie să subliniem faptul că nu vorbim despre cineva care are îndoieli dacă legile karmice sunt corecte sau nu, ci despre persoana **care neagă total** aceste legi. Nu îndoiala duce la Lokta, ci ea vine din negarea completă. Iar acest lucru retează rădăcina binefacerii.

În budism se spune că a da afară embrionul uman din momentul concepției, intră în categoria de a omorî o ființă umană. Există destule persoane care spun că nu este clar dacă embrionul are deja conștiință sau dacă suferința mamei nu este mai importantă decât suferința pruncului care își pierde viața, și așa mai departe.

Nu vă transformați îndoiala într-o concepție greșită.

Atunci când avem îndoieli asta nu înseamnă că avem Lokta. Este foarte important atunci când avem îndoieli să căutăm să le clarificăm.

Dar până când vă veți lămuri în privința învățăturilor și logicii jurămintelor, va trebui să vă puneți la o parte îndoielile și să vă spuneți: ”Încă nu înțeleg destul de bine învățătura, sunt încă lucruri care îmi sunt greu să le accept, trebuie să mai învăț ca să mă pot convinge”. Este bine deci să gândim în felul acesta.

Nu refuzați din capul locului să verificați corectitudinea învățăturilor și să spuneți de exemplu: „Opiniile mele sunt diferite. Ce se spune în aceste învățături nu este corect”.

Acest mod de a privi lucrurile este ca și cum ați merge pe marginea prăpastiei și ați putea cădea adânc în ea, pentru că Lokta va reteza rădăcina binelui din viața voastră.

2. Supărarea îndreptată spre un Bodhisattva

Al doilea mod de a reteza rădăcina binefacerii este:

Kong tru

ceea ce înseamnă *supărare, furie*.

Acest mod este prezentat în Abhidharmakosha, ci în Mahayana. În literatura Mahayana există foarte multe referințe despre acest factor.

Mari maștri, precum Shantideva și Chandrakirti au scris pe larg despre ravagiile supărării.

Maestrul Chandrakirti a scris o carte care cuprinde șase capitole, fiecare prezentând una dintre cele șase perfecțiuni. Circa 90% din carte este consacrat capitolului șase, adică capitolului despre înțelepciune.

Motivul pentru care am amintit toate acestea a fost subiectul legat de cele șase perfecțiuni. A treia perfecțiune după cum am spus este perfecțiunea răbdării.

Răbdarea este abilitatea pe care o dezvoltă un Bodhisattva pe drumul lui spre iluminare, de a nu reacționa cu furie, de a nu se supăra în fața evenimentelor neplăcute care i se întâmplă în viață, pentru că înțelege de ce acestea apar și înțelege vacuitatea lor.

Calea unui Bodhisattva are zece etape, care se numesc *bhumi*. Primele cinci etape corespund primelor cinci perfecțiuni, iar următoarele cinci corespund nivelelor de înțelepciune. Termenul sanscrit *bhumi* înseamnă sol sau fundație.

Fiecare etapă reprezintă un anumit nivel de realizare și servește drept bază pentru următorul.

Povestea lui Arya Nagarjuna

Povestea lui Nagarjuna este despre fiul de rege care dorea să fie rege. Nagarjuna este considerat unul dintre cei mai importanți filosofi Mahayana și de asemenea ca fiind al doilea Buddha. El a trăit între anii 150 – 250 e.n în India.

Se povestește că odată un fiu de rege își dorea tare mult să domnească, dar datorită faptului că tatăl lui încă trăia, el nu putea să devină rege. Mama care-l iubea foarte mult îl sfătui să-i grăbească moartea tatălui și astfel să-i poată lua locul.

Ea îi spuse fiului ei următoarele: „Tatăl tău este un mare admirator a lui Nagarjuna și ar muri de durere dacă va ști că Nagarjuna a murit. Deci, ce-ți rămâne de făcut este să-i provoci moartea lui Nagarjuna. Iar acest lucru este foarte ușor de făcut, pentru că Nagarjuna este un mare Bodhisattva și se știe că dacă te-ai duce să-i ceri să-ți dea capul lui, el nu va refuza și îți va da ceea ce-i ceri”.

Băiatul merge să-l caute pe Nagarjuna, iar când îl găsi îi ceru capul. Bineînțeles că acesta nu-l refuză și acceptă să fie omorât. Soldații încercară să-l decapiteze dar nici o sabie nu putea să reteze gâtul lui Nagarjuna.

Lui Nagarjuna i se făcuse milă de băiat, văzându-l cum stă și așteaptă să primească capul lui, iar toate încercările de decapitare eșuează.

Nagarjuna spune: „Îți voi spune cum pot fi omorât. Există o singură cale de a mă omorî dar nu cu sabia. Ceea ce mă va omorî este un fir de iarbă. Trece firul de iarbă pe gâtul meu, și asta mă va decapita pe loc.”

Și de ce toate acestea? Pentru că în trecut, cu câteva vieți mai înainte, nu am fost atent și am călcat pe o lăcustă care stătea pe un fir de iarbă. Această karmă nu s-a neutralizat și mai este încă activă, de aceea ea mă poate omorî. Și așa s-a și întâmplat.

Această poveste ne spune cum și-a găsit moartea Nagarjuna. Dar asta numai în aparentă, pentru că moartea pentru Nagarjuna, care fusese un mare Bodhisattva, nu era moarte ci cu totul altceva.

Povestea lui Nagarjuna, este povestea dăruirii ajunsă la cotele maxime, până într-atât încât nu mai poate refuza să dăruiască propriul cap. Acest nivel de dăruire se numește *nivelul în care omul devine o sursă de lumină*.

Cel care ajunge la nivelul în care nu mai are nici reacție de supărare, devine o sursă de lumină. Supărarea este ceea care distruge orice sursă de bine, sau orice sursă de merite în viața lui.

În literatura Mahayana, nu orice tip de supărare poate să taie de la rădăcina binefacerile, ci supărarea pe un Bodhisattva.

Dacă ne înfuriem și reacționăm cu ură sau cu dușmănie împotriva unui Bodhisattva, ne vom tăia sursa meritelor noastre.

Întrebarea este cum putem ști cine este un Bodhisattva?

Maestrul Chandrakirti ne spune că nu putem ști.

Nu există nici un semn exterior, vizibil care să ne spună dacă o anumite persoană este un Bodhisattva. El poate apărea sub orice formă, de aceea este atât de important să ne dezvoltăm răbdarea față de toți și să nu ne supărăm pe nimeni.

În scrierile budiste se spune în mod explicit: chiar dacă știu că cineva este un Bodhisattva sau dacă nu știu, atunci când mă voi supăra pe el, nu voi fi scutit de a suporta consecințele faptei.

Argumentul care ni se dă este că purtăm cu toții o hartă a legilor karmice. În adâncul nostru, în subconștient noi deja le cunoaștem. Ceea ce este mai grav este că literatura budistă ne vorbește despre relațiile cantitative, adică **fiecare clipă de supărare pe un Bodhisattva lichidează un eon sau kalpa în limba sanscrită (egal cu 10^{60} de ani) de binefaceri.**

Motivul este faptul că Bodhisattva este unul dintre cele mai înalte obiecte spirituale. El este un om sfânt, capabil să aducă multă binecuvântare oamenilor și ființelor din alte lumi. Deci oricine care l-ar răni, chiar și cu gândul își acumulează karmă extrem de grea.

Întrebarea care se ridică este: Cum de a putut Nagarjuna să-l transforme pe băiatul regelui într-un criminal?

Bineînțeles că un Bodhisattva nu dorește ca cineva să-și adune karmă negativă, dar din locul în care ne aflăm, nu putem înțelege care i-au fost motivele și nici nu putem să-i citim gândurile. Se prea poate ca acesta să fi văzut cizeci de pași înainte cum se vor întâmpla lucrurile ca rezultat al acestei fapte.

În culegerea de povestiri Jakata (Descrieri despre viețile anterioare ale lui Buddha) există o poveste în care se spune că, odată Buddha ar fi călătorit pe un vas împreună cu 500 de oameni. Printre aceștia se afla un bărbat care uneltea să-i omoare pe toți care erau în acea ambarcațiune.

Cum Buddha putea să-i citească gândurile acestuia, îi înțelese intențiile, se ridică și-l omorî. Motivul lui Buddha nu a fost ca să salveze pe cei aflați pe vas, ci ca să-l salveze pe cel care uneltea crima de karma negativă enormă care ar fi acumulat-o de pe urma faptei.

Numai un Buddha care poate să citească mintea cuiva, poate să vadă cu mult mai înainte ce i se poate întâmpla acestuia.

Atâta timp cât nu suntem în stare să citim gândurile altcuiva, nu suntem în măsură să-l judecăm pe Nagarjuna și faptele lui, pentru că numai el putea să vadă viitorul moștenitorului regal.

Cine poate să cadă în capcana concepției greșite?

Vom trece pe scurt asupra caracterului celui care poate să alunece pe panta concepției greșite (lokta), concepție care îl poate determina să rezeze rădăcina meritelor.

1. Ființa din infern nu poate să-și dezvolte o astfel de concepție. De asemenea, cea care trăiește în permanentă plăcere în lumea zeilor, nici ea nu poate să-și dezvolte o asemenea concepție.

Deci ființa umană este singura creatură care poate avea o astfel de concepție.

2. A doua caracteristică este ca ființa umană să fie feminină sau masculină. Capitolul doi din Abhidharmakosha sunt descrise tipurile de puteri pe care le deține omul, printre ele fiind puterile simțurilor și puterea de a fi feminin sau masculin. Acest lucru se pare că este o componentă importantă a capacității noastre spirituale.

În Abhidharmakosha se fac multe referințe la hermafrodiți. Capacitatea spirituală a celui care are ambele sexe este foarte redusă. De asemenea referitor la cei care sunt castrați: și ei au capacități spirituale reduse. Acest lucru se reflectă prin faptul că sunt mai puțin stabili în punctele lor de vedere. Se pare că sexul ființei umane este o forță care contribuie la stabilitatea gândirii lui.

Pentru a putea dezvolta Lokta, gândirea trebuie să fie stabilă, deliberată și logică, să fie o gândire care spune: "M-am gândit bine și am ajuns la concluzia că nu există legi karmice!". Cel care este slab din punct de vedere al constituției lui sexuale, capacitatea lui de a fi stabil într-o astfel de gândire este defectuoasă și, prin urmare, nu poate ajunge la Lokta.

Această slăbiciune poate să meargă în două direcții: pe de o parte, nu se poate dezvolta lokta și prin urmare sursa de binefaceri nu poate fi deteriorată, și pe de altă parte omul nu poate fi suficient de stabil chiar și atunci când are o concepție corectă. De aceea o astfel de persoană cu greu va putea ajunge la iluminare în acea viață. De aceea este foarte important să ne respectăm sexualitatea.

3. A treia caracteristică. În Abhidharmakosha se face distincție între tipuri diferite de persoane, între persoane care sunt mai senzuale sau care răspund mai mult la stimulii senzoriali și persoane care sunt intelectuali sau cu mult mai raționali.

Pentru a dezvolta lokta, persoana trebuie să fie rațională.

În mod ironic, exact cei care au gândire strălucitoare, a căror intelect este ieșit din comun, dar care nu au ajuns la înțelepciunea spirituală, sunt predispuși să cadă în capcana lokta. Ei pot veni cu raționamente și argumente logice dar care să meargă în direcții total greșite.

Care sunt binefacerile pe care le putem pierde?

Pentru că în Abhidharmakosha scrie: "...binefacerile cu care am venit în această lume...", primul Dalai Lama pune întrebarea: Ce binefacere putem să pierdem?

El începe să facă distincție între binefacerile cu care am venit în această viață și cele pe care le acumulăm.

1. El spune că în momentul în care începe să se dezvolte lokta, chiar dacă încă ea nu este suficient de puternică, **binefacerile pe care le-am acumulat în această viață** se vor pierde.
2. Atunci când lokta este complet dezvoltată, ea va șterge **binefacerile cu care am venit în această lume**, binefaceri acumulate pe parcursul vieților anterioare.

Întrebarea este dacă aceste binefaceri se vor șterge toate deodată sau treptat?

Răspunsul primului Dalai Lama este că aceste binefaceri se șterg treptat.

Cursul 5

Conform învățăturilor lui Geshe Michael,
traducere a conferințelor Lamei Dvora Tzvieli

Lecția 8, a doua parte

Etapa în care nu ne vom mai pierde binefacerile

Cel ce practică calea spirituală, care înțelege vacuitatea în mod profund, chiar dacă încă nu a perceput-o direct, nu va mai avea cum să-și dezvolte lokta, deci nici să-și piardă binefacerile. Despre astfel de persoană se spune că mai mult ca sigur va ajunge la iluminare.

Cele Cinci Căi

Fiecare dintre noi, fie că învață dharma sau nu, pe parcursul carierei lui spirituale, care poate dura vieți după vieți, va trebui să treacă cinci pietre de hotar [să parcurgă cinci etape] care se numesc *cele cinci căi*. În budism cuvântul **cale** are și sensul de realizare spirituală.

Cele cinci căi sunt următoarele:

- calea acumulării,
- calea pregătirii,
- calea percepției directe,
- calea practicii
- calea în care învățătura s-a încheiat sau sfârșitul învățaturii.

Fiecare dintre noi va trebui să parcurgă toate cele cinci pentru a ajunge la iluminare.

Ce înseamnă a urca pe calea acumulării? A urca pe calea acumulării înseamnă a începe să ne dezvoltăm **renunțarea**, în sensul de a renunța la credința că lumea materială ne va aduce fericirea veșnică și de a căuta semnificația vieții dincolo de această lume materială. Când renunțarea a ajuns la stadiile finale, înseamnă că am finalizat calea acumulării.

Când vom ști că am finalizat calea pregătirii? Atunci când am ajuns la o înțelegere intelectuală deplină a vacuității.

A treia cale este de fapt perceperea vacuității în mod direct. Ea este foarte scurtă pentru că durează aproximativ o zi.

A patra cale, cea a practicii, se poate finaliza în această viață sau în următoarele vieți. Se spune că nu vor fi mai mult de șapte vieți viitoare. Cine se află pe această cale, practică ceea ce a perceput în experiența vacuității, după care va ajunge la iluminare.

A cincea cale este de fapt iluminarea.

Etapa de vârf

Pe calea pregătirii, se dezvoltă înțelegerea intelectuală a vacuității, prin învățatură, reflecții, meditații.

Această cale are mai multe etape, iar penultima se numește **etapa de vârf**. Cel care a ajuns la această etapă, se spune că are o profundă înțelegere a vacuității și de aceea nu va mai putea să-și dezvolte lokta și în mod sigur va ajunge la iluminare.

Chiar dacă rădăcina binefacerii s-a deteriorat, ea poate fi restabilită

Am vorbit mai înainte de retezarea rădăcinii meritelor/binefacerilor. Întrebarea este dacă ea poate fi restabilită?

Dacă în Abhidharma se folosesc cuvintele **de a tăia**, **de a reteza** rădăcina binefacerii, în Mahayana se spune că rădăcina a fost serios deteriorată.

Lokta sau supărarea pe un Bodhisattva pot produce serioase deteriorări rădăcinii binefacerilor pe care le-am acumulat până acum.

În Mahayana nu se spune că semințele binefacerilor pe care le-am acumulat până acum nu vor mai rodi deloc sau vor rodi într-o măsură mai mică, ci capacitatea lor de a da rezultate a fost afectată grav.

Cu toate că Abhidharma spune că semințele au fost șterse, ea susține faptul că există căi de a le aduce înapoi.

Dacă revenim la Mahayana, aceasta susține faptul că așa cum putem deteriora puterea unei semințe bune de a da roade, tot așa putem să deteriorăm puterea seminței rele de a da fruct. Deci putem deteriora atât sămânța bună cât și pe cea rea. A deteriora sămânța rea se numește purificare.

Două moduri de reconstituire a rădăcinii tăiate a binefacerilor

Vom vorbi în continuare despre cele două moduri pe care ni le dă Abhidharma de a reconstitui rădăcina tăiată a binefacerilor

1. Primul mod este:

Te tsom

ཐེ་ཙོམ།

Te tsom înseamnă **îndoială**.

La ce fel de îndoială ne referim? Să luăm ca exemplu pe cineva care este tânăr, sănătos, cu un intelect bun care ajunge la concluzia că nu există nici o legătură între faptele pe care le face și rezultatele pe care le experimentează, că poate înșela fără ca acest lucru să afecteze starea contului lui bancar, pe scurt că nu există legi karmice și [prin urmare] poate face ceea ce vrea.

Timpul trece, tânărul îmbătrânește, corpul nu mai este în putere, este atras mai puțin de plăcerile lumesti și atunci începe să se strecoare **îndoiala**.

Cum se va strecura? Prin a-și pune întrebări, cum ar fi: „Oare există vreo legătură între fapta făcută și ceea ce mi se întâmplă acum? Poate că totuși există legi karmice”. **Îndoiala în lokta începe să se furișeze în conștient.**

Conform Abhidharmakosha, dacă această îndoială va deveni suficient de puternică, ea va putea să reconstituie parțial sursa de binefaceri.

2. Al doilea mod este:

Nge pa

ངེས་པ།

care înseamnă **identificare corectă** sau **cu certitudine**. Adică a avea certitudinea că lokta este greșită, corectarea acesteia.

De exemplu, cel care a avut lokta, a trecut de etapa îndoielii și a ajuns să-și spună: „Da, este adevărat că există bine și rău, că efectul este legat de cauză și că există legătură între ceea ce fac și rezultatul pe care-l simt”. Abhidharmakosha spune că **această certitudine readuce rădăcina în situația inițială.**

Karma proiectoare și karma care finisează sau completează

Următoarea categorie de karmă vorbește despre **karma proiectoare** și **karma care finisează sau completează**.

1. Karma proiectoare:

Penje kyi le

འཕེན་བྱེད་གྱི་ལས།

Ce este această karmă? Aceasta este karma care ne proiectează sau ne trimite în viața următoare. Acest tip de karmă va alege pentru noi noua formă de existență în care vom trăi în viața următoare.

Conform budismului, există o karmă în această viață care este cea mai puternică, care ne va trimite la următoarea formă de existență.

Această abordare descrisă în Abhidharmakosha nu este acceptată de școlile mai înalte.

Școlile înalte spun că de fapt **karma proiectoare** va fi stabilită de către toate obiceiurile și acțiunile noastre din această viață.

Dacă Abhidharmakosha spune în mod explicit că numai o singură faptă mare și puternică este cea care ne va trimite în viața următoare, Mahayana vorbește despre importanța crucială a momentului morții, pentru că ceea ce se întâmplă în acest moment va influența direcția în care mergem.

2. Karma care finisează sau completează:

Dzokje kyi le

ཇོགས་བྱེད་གྱི་ལས།

Dacă karma proiectoare ne aruncă în viața următoare, karma care finisează sau completează este karma care va decide detaliile vieții următoare.

Abhidharmakosha ne da ca exemplu un maestru în arta picturii care învață un grup de ucenici. Karma proiectoare este comparată cu schița tabloului desenată de pictor, iar karma care completează este comparată cu ucenicii care completează detaliile și culorile tabloului.

Abhidharmakosha spune: **karma proiectoare este determinată doar de una dintre faptele importante pe care le-am făcut în această viață, iar totalitatea acțiunilor și a obiceiurilor pe care le-am dezvoltat, precum și totalitatea binefacerilor și a nedreptăților pe care le-am acumulat în această viață, vor decide detaliile existenței viitoare. Deosebirea dintre karma proiectoare și karma ce finisează este prin intensitatea karmei.**

Din nou subliniez faptul că această abordare nu este acceptată de școlile mai înalte, care susțin faptul că totalitatea faptelor noastre din această viață și din viețile anterioare vor influența existența viitoare.

Momentul morții

Mahayana atribuie multă importanță momentului morții. Există diverse curente care predau cartea tibetană a morților. Se spune că dacă i se citește muribundului cartea tibetană a morților, poate fi îndrumat spre o viață viitoare mai bună, dacă ar fi studiat-o mai înainte.

Tradiția din care facem parte, susține că această carte nu este corectă în totalitate. În tradiția Gelukpa există texte care sunt oarecum similare cărții tibetane a morților, care sunt corecte, dar [aceste texte] nu sunt incluse în cadrul învățăturilor deschise.

Motivul pentru care este atins acest subiect, este că momentele morții sunt extrem de dificile, cele mai dificile din întreaga viață.

Se spune că procesul morții este însoțit de dureri intense, chiar și pentru cei care mor în somn. Există o durere specifică a morții care se manifestă după ce persoana a fost declarată ca fiind moartă din punct de vedere clinic. În procesul morții, simțurile sunt total bulversate, mintea încetează de a mai funcționa, încep să apară halucinații.

În aceste momente, șansa de a putea avea un gând clar care să ne conducă la o viață viitoare mai bună este zero, asta dacă nu am practicat intens și foarte serios pe parcursul vieții.

De aceea, maeștrii nu se concentrează pe astfel de lucruri cum ar fi cartea morților pentru că nu este necesar.

Unicul mod este de a acumula karma necesară, de a învăța, de a ne dezvolta obiceiuri suficient de adânci în conștiința noastră, ca să ne putem folosi de ceea ce am învățat în aceste clipe ale morții. Pentru aceste lucruri este nevoie de o pregătire temeinică.

Este important de știut că există două aspecte ale momentului morții:

1. Așa cum am spus, clipa morții este extrem de grea. Corpul, creierul, mintea sunt supuse unor procese dificile.
2. Dar pe de altă parte, clipa morții este o ocazie ieșită din comun, pentru că încep să se deschidă canalele care sunt în mod normal complet închise de-a lungul vieții noastre.

Și acesta este momentul în care se poate percepe cu adevărat vacuitatea și se poate ajunge la iluminare, cu condiția să fi practicat foarte serios pe parcursul vieții noastre.

Fără o practică serioasă nu vom avea control în clipele morții, iar karma acumulată va decide spre ce viață ne vom îndrepta. În Tantra se practică foarte serios pentru a învinge acest moment.

Întrebarea este "Care este acea faptă puternică, conform Abhidharmakosha care ne va decide viața noastră viitoare?"

În lecțiile trecute am vorbit despre componentele care fac să fie completă karma:

- identificarea corectă a obiectului,
- gândul ce însoțește fapta,
- executarea faptei,
- finalizarea faptei.

Cu cât motivația și emoțiile care însoțesc fapta sunt mai puternice, cu atât karma va deveni completă. Conform Abhidharmakosha, una dintre astfel de karma, cea mai puternică ne va proiecta în viața următoare.

Școlile budiste mai înalte susțin că de fapt totalitatea faptelor noastre, a obiceiurilor, a intențiilor cele mai profunde, a faptelor pe care le facem tot timpul, va stabili existența noastră viitoare.

Cele patru combinații ale karmei proiectoare și ale karmei de finisare

Ce înseamnă o naștere reușită și ce înseamnă una nereușită? Se spune că există trei tipuri de vieți bune și trei care nu sunt bune. Viețile bune sunt considerate a fi:

1. Ale ființei umane,
2. Ale zeului,
3. Ale semizeului.

Viețile considerate ca nefiind bune sunt:

1. Ale animalului
2. Ale spiritului flămând,
3. Ale ființei din infern.

Deci, trebuie să evităm nașterea în aceste lumi inferioare. Conform budismului, a lua și a păstra cu sfințenie jurămintele, adică jurămintele de refugiu, ne protejează de căderea în aceste lumii [inferioare].

Atunci când luăm aceste jurăminte, singura obligație este de a le respecta zilnic. A lua jurămintele înseamnă a oferi respect lui Buddha, Dharma și Sangha pentru că ele reprezintă înțelepciunea, acea înțelepciune pe care o folosim ca să nu ne mai enervăm atunci când apare în fața noastră șeful supărat.

Ceremonia de luare a jurămintelor de refugiu se face o singură dată în viață, jurămintele luate rămânând cu noi până la moarte, asta în cazul în care nu le-am respectat.

Ca să le încălcăm, va trebui să avem Lokta foarte puternică, de aceea se spune că jurămintele de refugiu sunt greu de încălcat. Mai mult, ele consolidează formarea colecției noastre de binefaceri.

Datorită faptului că energiile karmice vin cu multă intensitate, aceste jurăminte ne protejează de a cădea în lumile inferioare. Ele lasă pe banda karmică amprente foarte adânci. Există și alte jurăminte care se pot lua de mai multe ori.

Vom vorbi în continuare despre:

Mu shi

Mu = combinații

Shi = patru

Adică **cele patru combinații dintre karma proiectoare și karma de finisare.**

a. **karma proiectoare bună atașată de o karmă de finisare care nu este bună.** Un exemplu al unei astfel de combinații este: nașterea ca ființă umană care trăiește o viață mizeră. Dacă

nașterea ca om este considerată a fi o karmă proiectoare bună, viața mizeră este o karmă de finisare neplăcută.

Un alt exemplu: ne-am născut ca ființă umană, dar suntem bolnăvicioși, sau trăim în lipsuri, sau suntem infirmi și așa mai departe.

b. karma proiectoare negativă și karma de finisare pozitivă.

De exemplu: câinele care trăiește în sânul unei familii care îl îngrijește, îl protejează și îl iubește. Deci a fi câine sau orice alt animal este o karmă proiectoare rea, iar dacă el duce și o viață bună, înseamnă că el are o karmă de finisare pozitivă.

c. karma proiectoare este rea și karma de finisare este rea.

Exemplul care se dă este: nașterea în infern dar în infernul cel mai de jos, care se numește în limba sanscrită **avici**. Sensul cuvântului este **locul în care chinul nu se oprește niciodată, nu există nici o clipă de răgaz în tortura chinurilor**. Durerile sunt maxime și pot dura milioane de ani.

d. karma proiectoare este bună și karma de finisare este bună.

De exemplu: nașterea ca ființă umană și a ajunge la iluminare.